

Ekskursioon Narva

Vist küll kõige suuremate tähtedega ja selgemalt kirjutas iga Tammiku algkooli õpilane oma suviste ürituste kavva just need sõnad: ekskursion Narva. Seda oodati, selleni loeti päevi.

Kui jõudis kätte ekskursionipäev, ei töotanud varane hommik küll kõige paremat ilma, kuid sellest hoolimata oli juba kella 5 ajal palju särasilmseid ootajaid koos saatjatega koolimaja varjukate puude all. Peagi saabus auto Rasivere-kandi lastega, ja kogu rõõmsat meeleolu kroonis pilvi võitnud päikesepaiste, mis jäi püsima terveks päevaks.

Algul kulges sõit paljudele juba tuntud teed, ent kui pöörduti otsesuunas itta, oli vaatamist ja küsitlemist küllalt. Saatjail oli tegemist, et pidurdada kõike põhjalikult nähatahtjaid püsti tõusmast. Sageli peatus auto ja koolijuhataja sm. Allika andis tähelepanuväärsematest kohtadest asjalikke selgitusi.

Pada oru ohtlik kurviline tee on nüüd muudetud sirgeks ja ohutuks. Endine väike Aseri oma kolme suitseva korstnaga kõigi meeli köitvat mere taustal on paisutanud end suureks tööstuskeskuseks. Ning edasi sõites näeme al-

les öieti meie tööstuse võidukäiku — suuri vabrikuid, mitmekorralisi maju töötajate jaoks, sirgeid puudega palistatud tänavaid, hästi korrastatud iluplatse.

Kõigi tähelepanu köitsid kõrged tuhamäed, mis paistavad kümnete kilomeetrite kaugusele. Peatusime. Nüüd võisime näha, kuidas automaatselt liikuvad ja tühjenevad vagunetid aina suurendavad juba niigi suuri mägesid. Kohtla-Järve, Kukruse, Jõhvi — nii läks sõit mööda siledat asfali.

Kahjuks on Jõhvist edasivõiv tee niisama ussitaoline kui vanaisade päevil, millal oli vastav kõnekäändki selle kohta: kõver kui kõrvete (seda metsa, millist tee läbib, nimetati kõrveks). On küll saanud see «uss» endale mustalt läikiva naha, kuid looleb samuti metsa mööda kui ennegi, millal tal olid seljal lihtsad roopajäljed. Metsast välja jõudes läheb tee sirgelt mööda igavat maastikku. Kogu tee kestel aga kohtasime küll metsi, küll põlde läbivat gaasiuhtme trassi.

Jõudsimme Sinimägedesse. Neist on kuulnud palju masendavat ja rasket. Palju, jah liiaks palju on nad neelanud endasse noorte inimete verd. Nagu invaliidid sei-

savad siin-seal üksikud mustaks põlenud endise metsa riismed, meenutades möödunud sõjakole-dusi. Kuid juba on kasvanud lahinguväljadele noor ja värsket võsa.

Kas jõuame varsti Narva? Kõigi pilgud olid suunatud ettepoole. Tee ääres oli juba varemehid. Igatahes saime sinna jõudmisel tervituseks tublisti raputada — tänavad on auklikud.

Esimene mulje peatusel jaama juures polnud küll kuigi ülen-dav. Jaamahoone ja kogu ümbrus tundus kuidagi tahmasena ja päikesepaistest hoolimata kõledana. Asjaolu leevendas aga saiad, sitked moosipirukad ja limonaad.

Nüüd taheti näha Narva merd, millest on nii palju kuulud ja loetud. Teel sinna võis märgata palju lahingute jälgi, aga ka väga palju uusehitusi. Nägime uut, varemest tõusvat linna ning rõõmsat, lippudega ja muusikaga festivalile tõttavat noorust. Linn oli kirevas lipuehtes, rahvas pidurüüs ja meeleolus.

Vett Narva meres on kaugemal ikka nagu pärismeres, aga eespool on veel saari ja saarekesi puude ning põosastega. Ega siin lähedal võigi olla veel palju vett, kuna kaldabarjäär on alles ehitamisel. Kindlasti saab sellest ka kord suur ja võimas veehoidla, kust lastakse vett voolama just nii

palju, kui seda on vaja suurte agregaatide käimapanemiseks. Ta vabadus on tõkestatud suurte tammidega.

Vaatasime koske, kust ei kukkunud alla veepiiskagi. Paekihine jõepõhi oli täiesti kuiv ja kohati põrandana sile. Kaua peatusime mingist torust kukkuvat veejoo juures. Veekohinas on midagi lohutavat ja head. Kahjutundega mäletasid mitmed vana koske ta kõrvulukustava mühinaga ja uduvihmana kõrgele paiskuvate piiskadega. Kuid nüüd teenib see vesi suuremaid eesmärke.

Samas vaatasime sõja ajal rängalt kannatanud riidevabrikuid, mis nüüd on suures ulatuses lastud käiku, ja on praegugi Baltimaade suurimaid.

Suundusime betoonsetesse kallastesse ohjeldatud uue jõe juurde. Võimsalt ja kiiresti voolab ta! Mõlemal pool kallast on tohutud mullavallid, mis kulgevad koos jõega — need on tekkinud jõesängi kaevamisel. Vaatasime sil-lalt vette ja imetlesime uut võimsat ehitust — Narva hüdroelektriijaama, käisime veel Joa-orus ning ronisime siis autosse, et sõita vaatama tõelist vana jõge ja ehtsat merd.

Sõit Narva-Jõesuhu kulges mööda kaunist puisteed. Elustati vanu mälestusi, kel neid aga polnud, see omandas uusi elamusi. Keset jõge otse vastu voolu lõikab teed joetramm — valge ja tore. Uhke

oleks seal sõita! Auto peatus, et saaks vähemalt korralikult vaadatagi. Peagi järgnes esimesele enam kalda lähedale hoides üks vana põlve esindajaid, tundmata värvusega, aeglane ja väiksem. Eemal välgatas veel valge puri kaunite kallaste raames. Siis läks meie reis edasi.

Juba Jõesuus. Meri, meri, saaks aga vette! Kuid ta polegi meie vastu nii helde, on külm. Kes seal käis, see lõdises. Aga siiski on lõbus maimaa-lastel kord ka nii suures vees hullata!

Kell 19 algas sõit kodu poole. Kaua sõitsime mööda üsna kitsast ja tolmust puisteed. Kes ees sõitis, sel polnud vigagi, kuid tagasõitjad — noh, seda on juba igaüks vist maitanud. Üks selline tahtis seisukohta meiega vahetada, meist mööda sõita, kuna tema arvates sobis tolm lastele paremini. Et ta ei andnud signaali ja tee oli kitsas, ei õnnestunud see. Jõudnud üsna meie masina taha, kargas juht kabiinist välja, vehkis vihaselt rusikaga ja karjus: andke teed! andke teed! Sedasama tegid sõitjadki. Kuid kahjuks pole autokastis mingit rooli, et meie oleks saanud täita kisen-dajate soovi. Meie juht ei saanud aga enne midagi teada, kui alles tubli mürtsakas tabas tema masina.

Üks hetk — ja siis tõmbas pealesõitja oma masina meie omast lahti ja pöördus kõrvale.

Puhkes lahti taltsutamatu raev: kaks autotäit inimesi, suuri ja väikesi, seletas, hurjutas kõige kõrgemates nootides ff. Kui meie ekskursionijuhth miilitsat nimetas, vaibus torm vastaspoolel ja juht ütles lepitavalt: su masinal pole häda midagi, lase jalga!

Kahjurööm olevat vahel kõige ehtsam rõõm, siin oli ta lisaks veel kõige üksmeelsem. Mõõdukes pealesõitjast ja nähes tema masina segilöödud nägu ning ladinjal jooksvat radiaatorit, karjusid ka kõige vaiksemad: paras!

...Peagi paistsid jälle Sinimäed ning edasi jätkus sõit tuntud teed. Väike peatus oli Kohtla-Järvel. Seejärel sõit jätkus. Süvendati muljeid, vaadeldi huvastijätkuks merd — kes teab, kudas teda jälle näeb! Juba tekkis pisukestesse põuedesse igatsus koduse sooja toa ja puhkuse järele.

Peagi poetas meie kindlakäeline ja tubli autojuht noori reisi-jaid kord ühe, kord teise maja ette või teotsa ning igaüks läks rõõmsalt, rahuldustundega: oli väga palju nähtud, läbi elatud, kõik oli hästi läinud. Koolijuhataja oli hästi organisceerinud kogu reisi, nii et see ei teinud lastevanemai-tele mingit majanduslikkugi kulu. Õpilased käitusid distsiplineeritult. Meeleolu oli hea. Ekskursion Narva õnnestus hästi.

E. PAJU,
lapsevanem